

Bekännelseaktens otillräcklighet

ADIAM TEDROS

"If we admit to being bad, then we show that we are good." / Sara Ahmed

BEKÄNNELSETEXTER AV OLIKA SLAG dröjer sig kvar och vägrar släppa mig. Jag tänker här på texter där den som skriver blottar sig och gör upp med en föreställning, en åsikt eller ett förhållningssätt som hon eller han tidigare har haft. Man kan kalla dessa bekännelseexter för vår tids avlatsbrev. Med en skillnad: Prästen och syndaren förkroppsligas i en och samma person. Skribenten är även den som i slutet av texten ger sig själv absolution. Genom att berätta om hemska känslor man har eller har haft skriver man sig fri från skuld.

Det går att upprätta en bekännelseexternas taxonomi, en typologi av några ofta förekommande bekännelse typer. Jag tycker mig urskilja fyra stycken, jag är övertygad om att det finns fler. Den första har en inkluderande ansats, bekännaren skriver in sig i en tradition. "Vi är fler som känner så här." Det andra temat är det motsatta, här är det utestängandets logik som gäller. Bekännaren jämför sig med en långt sämre individ, antingen långt borta någon annanstans eller i en svunnen tid, dock utan att inkludera sig själv. Den tredje typen av bekännelser använder sig av ironi, bekännaren använder sig då gärna av beteckningar som man annars inte "får". Adressaterna för denna tredje typ av texter är uteslutande andra som förstår ironi. Den fjärde strategin nyttjar sig av koketterandet, här finns det ett egenvärde i att bekänna hur rasistisk, sexistisk eller homofobisk man är.

BEKÄNNELSETEXTERNA BEREDER MIG ofta en rent fysisk smärta. Jag vet inte hur andra läsare gör för att hantera dem. Eller om andra ens gör det. Själv stålsätter jag mig. Oftast triggas skribentens namn en varning så att slaget inte känns så hårt, magmusklerna hinner spännas. Om jag alls läser texten vill säga. Jag har lärt mig att navigera förbi de värsta platserna, men ibland kommer slaget från helt oväntat håll.

Bekännelseakten fyller troligen en funktion för den som bekänner, kanske som en terapeutisk handling. Möjligen finns det en upplysande funktion också. För den som inte vet, inte förstår. Men frågan är om bekännelsen förändrar något, och i så fall vad. Vad händer med den som läser? Förväntas vi alla känna igen oss och kanske även skriva oss fria från skuld?

BEKÄNNELSEN RIKTAS SÄLLAN eller aldrig till det kollektiv eller den individ som har skadats. Istället är den tänkta publiken någon som förväntas känna igen sig. På så sätt etableras en feel-good-känsla mellan avsändare och mottagare. När man läst bekännelsen ska en känsla av att något gott har hänt infinna sig. Hon eller han försöker ju. Känslan av att det nog är en god gärning som vi är i färd att bevittna finns ofta med redan i inledningen till bekännelserna. Någon typ av förvåning över det egna görandet bildar ofta fond. En retorisk fråga i stil med "varför kände jag så?". I kategorin inkluderande texter återfinns inte sällan standardfrasen "ni vet alla vad jag pratar om".

TEXTERNA IMPLICERAR OFTA att själva erkännandet av maktordningens existens i sig självt utmanar maktordningen. Mensker det verkligen? Forsakas några privilegier? Utjämnas fördelningen av materiella och immateriella resurser för att någon bekänner?

Jag tror snarare att det motsatta sker. Maktordningen förstärks. Den hegemoniska uppfattningen om vad som är en rasistisk eller sexistisk handling utmanas inte i dessa texter. Bekännelserna handlar aldrig om alla de tvetydiga situationerna, om det som kanske var ett vänligt skämt men som också kan ha varit en maktdemonstration. Och på så sätt förstärks auktoritetspositionen återigen. Jag begick en rasistisk handling. Jag har identifierat den som en rasistisk handling. Jag begär nu absolution från er som liksom jag emellanåt begår rasistiska handlingar. Jag är kapabel att avgöra om en handling är rasistisk eller om den inte är det.